

Hieronder vinden jullie de vertaling van het artikel "Mushin.. ou l'art du vieux chat » geschreven door Roland Habersetzer en verschenen in 2011 in het tijdschrift Samourai. Het beantwoordt aan één van de vragen voor zwarte gordel en tevens beantwoordt mijn tekst aan de traditie die vraagt dat een sempai het overbrengt aan de jongere leerlingen. Het originele artikel kunnen jullie terugvinden op de websites www.tengu.fr en www.tengu-no-michi.be (artikels).

De vierde kat

Dit prachtige verhaal is een onderdeel van "Dojo verhalen" die generatie na generatie verteld worden, waarvan beginnende vechtkunst beoefenaars zo veel te leren hebben, en waar anderen nog steeds een heleboel dingen te ontdekken hebben. Op voorwaarde dat zowel de één als de andere er met een juiste geestesgesteldheid naar luistert en dat het door enkele "anciens" (*sempai*) van de Dojo worden verteld, zoals de Traditie het wil... Deze voorwaarden zijn vandaag zeer zeldzaam geworden.

Het verhaal waarop ik hier wil terugkomen wordt vaak toegeschreven aan een van de schermmeesters van de Itto-Ryu¹, Shoken Sensei, en die bekend staat voor "De ongelooflijke techniek van de kat" (*neko-no-myojutsu*). Zie hier in 't kort het verhaal² om snel naar de essentie te komen en de Japanse term van "Mushin" te verklaren en begrijpen, een term waarvan elke budoka ten minste een intellectuele kennis zou moeten hebben.

Een lange tijd geleden was er een huis in Japan, waar de aanwezigheid van een grote rat iedereen last bezorgde. Op een dag, kon de eigenaar van dit huis (*die precies deze meester Shoken zou geweest zijn, zelf niet in staat om de rat uit te schakelen ondanks zijn vaardigheid in Bokuto en zijn snelheid van uitvoering van zijn technieken...*) het dier, in het gezelschap van zijn kat, opsluiten in dezelfde kamer. Maar, tot zijn grote ontsteltenis, vluchtte de kat, gebeten door het beest, onmiddellijk weg! Woedend richtte de meester des huizes zich tot zijn burens, hen verzoekend om hem hun respectievelijke katten te lenen, waarvan er toch één zou zijn die de ongewenste zou overmeesteren. Zo begonnen allerhande katten van alle haren, rassen, kleuren, corpulentie, temperamenten... in het huis rond te wandelen.

Er was een jonge zwarte kat met geduchte klauwen, in staat om zeer hoog te springen alsook zich in in de meest ontoegankelijke hoeken te wringen, met, reeds, een mooie trofeënkast in ratten, otters en andere wezels. Een krijger en een technicus... Maar deze keer, helaas, dienden zijn vaardigheden hem niet want de rat bleek nog superieur te zijn. Zijn kunst van het gevecht, die tot nu toe wonderen had gedaan, bleek nog te technisch, omzeilbaar.

Dan kwam er een grote kat met een tiggervacht, een ouder wordend dier, dat zich grotendeels had bewezen in opgedane ervaring en in sluwheid, het lichaam gevuld met deze energie dat hem op een dag gebracht had dat het de meest besliste tegenstanders deed besluiten zich om te draaien. Maar deze keer bleek de kracht van zijn geest niet genoeg, want hij kwam er niet toe om die van de rat te verstrengelen, ongrijpbaar en onvoorspelbaar. Zijn kunst van het gevecht was nog steeds gebaseerd op de sensaties van zijn ego (t.t.z.... gelijkwaardig aan een kat!), met een gevestigde reputatie, maar machteloos tegenover de superieure instinctieve kracht van het gevangen knaagdier, dat niets meer had te verliezen. Nieuw fiasco.

En toen was er nog een grijze kat, zichtbaar ouder, die bekend was het gevecht te haten. Men stuurde hem toch naar de kamer waar de rat in stilte op de loer lag. De oude kat had een scherp gevoel van perceptie ontwikkeld en was in staat om te anticiperen op de geringste trilling van de tegenstrever, met de natuurlijke spontaniteit die alle meesters van vechtkunsten opzoeken.

Maar evenmin kon hij, geconfronteerd met deze rat, een plan opwekken die hem al vele overwinningen had opgebracht en zijn reputatie had gemaakt. Juist... Hij dacht hieraan op het moment van de beslissende actie, zij het slechts furtief, maar genoeg om hem ook te laten mislukken.

Vermoeid van het niet slagen, stuurde de huismeester, naar een plaats ver vandaar, een verzoek om een oude kat te krijgen van wie gezegd werd dat ze bijzonder effectief was. Toen hij haar zag, met zo weinig allure en levendigheid, met een doffe blik, twijfelde hij, maar besloot om het toch te proberen.

Op het punt waar hij stond... Nou hij nam hem maar mee en de kat drong gewoon door in de kamer, alsof er niets bijzonders te vrezen was, kwam voor de rat die niet meer bewoog, alsof plotseling aan de grond genageld, nam hem in zijn bek en, zonder enig brutaal gebaar, droeg hem naar buiten. Alsof het hem om de meest gewone zaak van de wereld ging...! Algemene verbazing.

Het mirakel noemde "Mushin". Men vertaalt dit Japans concept, zeer aanwezig in alle kunsten van het Budo, door "originele geest", "lege geest", "leeg van hart", niet gebonden aan de dingen van het ego. Zijn analoog in de Chinese vechtkunsten is Wu-Xin ("*niet gedacht*", "*niet bewust*").

Degene wiens "Ki" (*levensenergie*) zich vrij in hem of haar beweegt kan alles confronteren, op de meest "juiste" manier, dat wil zeggen in een oneindige vrijheid van handelen en altijd perfect aangepast aan alles. Het is in feite Sei-Ki (*de "juiste, ware" Ki, het "rechtschapen gedrag", en niet de Ka-kki, "fysieke energie", "op geestdrift", die onvermijdelijk een verval met zich meebrengt om te verdwijnen met de tijd*). Maar alles zal worden verloren zodra het geringste vleugje van het zelfbewustzijn de doorstroming van deze energie "van instinct" verstoort: van zodra men zijn gedachte vastlegt, zelfs maar even, op een resultaat, op faalangst, zal die "originele" geest (*onschuldig? die niets verwacht, die nu alles verwacht?*), wat het lichaam op het beslissende moment doet handelen, zich onmiddellijk uitschakelen. Die rechtvaardige, juiste, actie kan alleen doorgaan komende van de innerlijke mens (*de geest*), niet van het oppervlakkige ego (*het eigen zelf*).

Men moet handelen zonder intentie, slagen zonder handelen (*in de betekenis van de niet-deelname van de wil: dit is ook het Chinese concept "Wu-wei", het "niet-handelen"*). Op elk moment, perfect vrij blijven van het bewustzijn van de "mij", laat alleen "de geest" handelen, in een natuurlijk stromen, onweerstaanbaar, ontoegankelijk en effectief, in een niet-intentie, in harmonie met het universum (*dat is ook de betekenis van het onderzoek door de bewegingen van Tai Ji Quan, in een andere benadering*). Vrij van de gedachte die beperkt, stopt, begrenst, vertroebelt. Zelfs de gedachte van "goed" doen... Geen gehechtheid aan iets, noch vóór (*anticiperen op alles wat zou kunnen gebeuren*), noch tijdens (*actie fase*), of na (*het bedenken van alles wat er gebeurd is als een onontkoombaar, normaal, natuurlijk iets, en het aanvaarden zonder een gemoedstoestand*).

Zo is de Weg (Do, Tao, Michi)

Dat is wat Takuan Soho (1573-1645), herinnert in een beroemd schrijven (*Fudochishinmyo-roku: "Transcriptie van de bewegingsloze wijsheid en het goddelijk mysterie"*), dat, onder andere, de beroemde Miyamoto Musashi (1584-1645) beïnvloedde, zeggende dat je nooit moet kijken naar het mes van de tegenstander tijdens het gevecht (*geen fase van mentaal stoppen*). Wat we terugvinden in de droom van Iizasa Choisai Ienao (1387-1488), op het einde van zijn retraite in de bergen om de ultieme doeltreffendheid van het zwaard te ontdekken: "Duizend zwaarden gaan terug naar een enkel zwaard." Wat men in Kyudo (*boogschieten*) aanstipt door "laat iets in jezelf trekken" ("de" Zelf?) zonder zich zorgen te maken over het doel. Enz ... Maar... Hoe is het dan mogelijk om, als men echt wil raken, een resultaat te bekomen? Hier zijn we in het centrum van de vechtkunsten, van de schijnbare tegenstrijdigheden voor degene die niet klaar is... en op de grens van wat het woord

armoede kan meebrengen. Ik zou er nog aan toevoegen dat men deze gemoedstoestand terugvindt in andere krijgers, modern, die evolueren in de huidige echte wereld waar ze worden geconfronteerd met alle gevaren, en dat de beste instructeurs zich hebben toegeëigend, het belang van deze niet-gehechtheid, doorheen de beroemde "periferieke visie" (*tegengesteld aan de klassieke "tunnelvisie" die de tetanie voor het gevaar veroorzaakt*), die op het terrein en onder stress het verschil zal maken tussen leven en dood. Zonder iets te weten van de Takuan of van Musashi ... Want zegt men niet dat "waar de ogen gaan gaat de geest"? Zodra de blik is vastgelegd, is de wil erachter, gehypnotiseerd... Vandaag combineren we de wijsheid van het verleden met de ervaring van het heden, onder degenen die in de authentieke vechtkunst verblijven! Niets opstapelen (technieken ...), niet vertrouwen op een orthodoxie (stijlen...), zodat er geen houvast komt op "ik". Maar ook opdat er niet meer "tegen mij" zou zijn...

Eenvoudig, geen onderwerp, geen voorwerp. Geen ik, geen tegenstander. Zolang dingen (of concepten) een vorm behouden, de contouren kunnen worden gedefinieerd, zullen ze altijd een tegenvorm (*met elementen uit het originele*) hebben. Als er een gevecht is, moet men zich niet terughouden op iets, op geen enkele beweging van de tegenstrever, op geen enkele tegenstander in het bijzonder als er meerdere zijn, op een intentie die men denkt gezien te hebben, anticiperen op een mogelijke nederlaag, zelfs niet op een overwinning: als de "vorm" van de tegenstander in onze ogen verdwijnt, als we het niet beseffen, kan de geest zich vrij en natuurlijk bewegen, in een wereld die eenheid is je "zelf" (*ttz deze "oorspronkelijke geest" van alle wezens, onlosmakelijk van de Universele geest, die van de Tao*). Want de mens op zichzelf heeft geen eigen karakter. Het is buiten alle vormen, verbeelding of denkbare... Dit is ten minste het onderwijs van de meester van de traditionele vechtkunst (*en van het Zen-boeddhisme, die hier spreekt van "Muga-Mushin"*). Men kan het alleen benaderen met een aantal beperkte elementen van een intellectueel en discursief (*logisch*) bewustzijn. Dit is, natuurlijk, niet de juiste. En dat kan alleen maar het begin zijn. Dat is altijd beter dan niets. Het is gemakkelijk zich te steunen op woorden om les te geven. En gemakkelijk om te luisteren. Maar zo moeilijk om de woorden op te brengen van het idee dat ze moeten overbrengen, en zo moeilijk om het idee te herkennen en te integreren. Diegenen die proberen haken dikwijls vrij snel af, geïrriteerd door de broosheid van een woordenschat dat werd verondersteld te worden beheerst, maar plotseling tot niets meer leidt. Als het niet zo ver gaat dat men een afleidingsmaneuver gebruikt. En dan, de reactievorm van afwijzing, zeer westers, maakt het ook mogelijk het gevoel te hebben te bestaan... Het is zo de echte transmissie niet alleen worden uitgevoerd "in een goed gesprek" (Isshin-denshin), zegt het Zen onderwijs, ver daarbuiten (of in hogere sferen ...?) van het pure onderwijs en beraadslagingen. Genoeg gepraat, dus...

Dit nog:

De kat uit het bos

Laten we teruggaan naar de geschiedenis van de katten, die niet helemaal compleet is, en waarvan we nu beter de teleurgang kunnen begrijpen. Omdat het verhaal ook meldt dat er een kat bestond die nog veel effectiever was dan de poes die de rat had gevangen.

Deze kat woonde in een ander dorp, veel verder, en het was een zeer oude kater die de hele dag sliep als een rots, een stuk hout³, zonder dat iemand kon vermoeden dat er in hem het geringste stuk van fysieke of spirituele kracht zat. En toch, waar hij koos om te slapen, was er nooit een rat of enig ander ongedierte. Trouwens, om de waarheid te vertellen, had niemand hem ooit een rat zien vangen. Toch was het zo. Hij had eigenlijk de meest geavanceerde staat van "Mushin" bereikt, diegene waar we alles vergeten, de omgeving als zichzelf, om "niets" te worden..., het is te zeggen toetreden tot de perfecte

leegte, waarop niets meer kan worden ondersteund, met andere woorden de hoogste mate van manifestatie van niet-intentie.

In totale harmonie (*Wa*) met het universum. Zodanig was hij in staat te overwinnen zonder ooit te hebben moeten vechten. Zijn "techniek" was in feite preventief... Toch fantastisch op het einde, nee?

Slechts een paar mensen hadden gehoord over deze absolute doeltreffendheid. Voor de meerderheid van de dorpingen echter, was deze kat niets, bestond niet eens in hun ogen. Niemand zag hem ooit, niemand dacht ooit aan hem. Het maakte slechts deel uit van de omgeving. Maar anderzijds, en er goed over nadenkend, moest men toegeven dat er nooit enig probleem was in het leven van deze kat...

De interpretatie van dit alles is eenvoudig. Vinden we niet in het corpus van de wijsheid van vechtkunsten deze toespelingen op "degene die het best is voorbereid (*in gevecht*) is degene die het het minst lijkt te zijn", om de drang tot "in afwachtingshouding zijn zonder de indruk te wekken dat men het is", of zelfs, onder anderen, te lijken op de "wijze man die nooit op het toneel van de strijd is" .. ? En ook "zonder droom en zonder angst" (*Kakugo*) zijn, zonder hoop op een beloning, zonder angst voor een straf, leidt tot de stabiliteit van het hart (*Kokoro*)? Dit vertaalt zich in een gemoedstoestand die het mogelijk maakt om te gaan met elke situatie van het leven.

Men vertelt dat Yamaoka Tesshu (1836-1888), grote meester van Ken-Jutsu en uitzonderlijk personage, nooit dit hoofdstuk van *neko-no-myojutsu*, dat zich bevindt in een boek dat de geheime technieken doorgeeft van de Itto-Ryu Sabre school, aanhaalde ondanks het feit dat hij er dol op was. Misschien omdat hij niet wenste deze fantastische "techniek", die in feite berustte op... luiheid (*schijnbare*), door te geven want dit zou een aantal ideeën aan zijn jongste leerlingen kunnen hebben gegeven! Want het verhaal zegt niet wat de verschillende stadia van het leven waren die de kat gevolgd had tot deze ultieme fase van efficiëntie.

... En hoe kon hij aan zijn jonge leerlingen, die stonden te popelen voor een snelle efficiëntie, de waarde van tijd, ervaring, inspanning en lang geduld, uitleggen? Een zorg eigenlijk ver vooruit op zijn tijd! Wat zou Yamaoka vandaag zeggen? Maar wie heeft gezegd dat het noodzakelijk was dit over te hevelen? Dit alles is slechts een verhaal van katten, en mannen zijn geen katten. En tenslotte is het gewoon een "Dojo verhaal"...

Maar toch... Roland Habersetzer

www.Tengu.fr

1. Voor verdere verduidelijking van bepaalde voorwaarden van deze tekst, wordt verwezen naar het boek "Encyclopedie van Martial Arts van! Far East "" door Gabrielle en Roland Habersetzer (éditions Amphora, www.Ed-Amphora.fr).

2. We vinden dit oude verhaal (ik had al het onderwerp van een redactionele van mijn late tijdschrift "de Ronin", N° 44, voorjaar 1991) meer uitgebreid ontwikkeld in de mogelijke opmerkingen, in het uitstekende werk van Mabuni Ken'ei", de weg van de blote hand" (edities Dervy, 2004).

3. In zijn geciteerde boek, verwijst Sensei Mabuni naar deze superieure kat ten opzichte van alle anderen als de "houten kat" (zolang hij onbeweeglijk was, schijnbaar de hele tijd te slapen, niet bewegend, perfect apathisch).

Vrije vertaling door Daniel Traweels – Renshi-ho Tengu-ryu Karatedo – B.R.C. Halle